

HAN SKA LÖSA ETT MORD

Vad är det för en kille den där Krister Petersson? Han har sagt att han ska lösa Palmemordet och att det ska ske under första halvåret i år. Andra har visserligen sagt det före honom men Krister Petersson är knappast en Hans Holmér som med regeringens goda minne satt på tre stolar samtidigt – länspolismästare, spaningsledare, förundersökningsledare – och tronade på presskonferenser där han snurrade på revolverar, höll upp fantombilder och förklarade att huvudspåret i stort sett var klart: det var en 33-åring, sedan var det kurder och sedan fick han gå. Holmér älskade rampljuset, det gör inte Petersson. Holmér tyckte att åklagarna bara var i vägen.

Möjligtvis påminner Krister Petersson om de äldre kollegorna Anders Helin och Jörgen Almblad som drygt tre år efter mordet gick till tingsrätten med ett åtal mot Christer Pettersson – som dömdes, sedan frikändes. Det höll inte. (Riksåklagaren Klas Bergenstrand, senare chef för Säkerhetspolisen, försökte förgäves få upp målet på nytt.) Han kan definitivt inte jämföras med de hundra författare som skrivit hundratusen böcker och som de flesta vet hur mordet gick till. (Där finns, bland annat, förutom Christer Pettersson: Polisspåret. Säpospåret. Sydafrikaspåret. Stay behind-spåret. KGB-spåret. Skandiamannen. Förväxlingen med Sigge Cedergren. Det iscensatta självmordet.) Krister Petersson är chefsåklagare, ansvarar för mordutredningen, talar inte i eget utan i statsmaktens namn. Han har inte snurrat på en enda revolver. Han har ännu inte presenterat något åtal. Han har inte skrivit någon bok. Möjligtvis har han, vilket Peter Kadhammar i Aftonbladet gissade, blivit Palmemordets senaste offer: "Nu rids han av ett inre tvång. Han måste meddela världen att han funnit Sanningen."

Allt ovärdigt sjabbel kring Palmeutredningen inbjuder till raljans.

Så, vem är han?

Krister Petersson är, för det första, noga med att hans namn ska uttalas Peter-son. Han är chefsåklagare vid Internationella åklagarkammaren och det har han varit sedan 2006. För tre år sedan tog han över ansvaret för Palmeutredningen från Kerstin

Skarp som i sin tur hade tagit över den från Agneta Blidberg och utredningen har egentligen aldrig vilat. Den mäter 250 hyllmeter. 222 390 tips har kommit in. 130 personer har tagit på sig mordet. Tidigt lät Krister Petersson säker på att mordet skulle kunna lösas. Efter att ha arbetat med utredningen i ett år – på deltid, märk väl – uttalade han sig på ett sätt som hans båda kvinnliga företrädare inte hade gjort.

- Att vi kommer att klara upp det är jag helt övertygad om, som vi jobbar. Sedan är frågan vad det kommer att leda till ... Men vi kommer att lämna en förklaring om vad som hände, i alla fall.

Det sa han till Expressen i februari 2018. Två dagar senare sa han till Dagens Nyheter att mordet går att lösa och att lösningen inte ligger "så långt borta".

- Annars hade jag kunnat ägna min tid åt något annat.

Som en förklaring:

- Vi gräver på andra ställen än man har gjort tidigare.

Till Aftonbladet sa han samma dag att det finns personer som man inte hört tidigare. Vapnet? Vapnet var, som han uttryckte det, "inte allena saliggörande" men med rätt vapen skulle man komma "en god bit på vägen i alla fall". Huvudspår och sidospår var uttryck han inte gillade. Ett år senare sa han till TT att de skulle kunna lösa "det här brottet". Hans uttalanden vållade ingen uppståndelse. Nationen var luttrad, åklagaren försynt, nyheten gammal. Uppståndelsen kom när Krister Petersson i Veckans brott nu i februari förklarade att hans målsättning är att under första halvåret 2020 "presentera antingen ett besked i åtalsfrågan som går ut på att vi åtalar någon eller att vi avslutar förundersökningen". Det nya var tidsramen och att han sa det på bästa sändningstid, i ett populärt teveprogram, och att han sa sig redan veta huruvida man kommer att åtala eller avsluta utredningen.

- Ja, det vet jag. Men det tänker jag inte tala om för dig ... eller Veckans brott, sa han till programledaren Camilla Kvartoft.

När han sa det såg han ut som en väluppfostrad skolpojke som blivit påkommen med ett busstreck men definitivt inte tänker avslöja sina medbrottslingar.

De som känner Krister Petersson säger att säger Krister så så måste man ta det på allvar.

- Det måste finnas substans i vad han säger eftersom det är han, säger Leif Jennekvist som var med om att utreda mordet på Anna Lindh tillsammans med Krister Petersson.

Petersson var åklagare, Jennekvist länskriminalens chef. Rollerna var klart åtskilda, samarbetet gick som en dans.

- Angenämt, säger Jennekvist när han ombeds sammanfatta det sistnämnda.

Då hade Petersson varit åklagare i drygt ett decennium utan att väcka större uppmärksamhet. Till tingsrätten kom han direkt efter sin juristexamen från Stockholms universitet i juni 1988. Han var notarie där när Christer Pettersson greps, anhölls och åtalades. Notarie blir bara studenter med toppbetyg och ingen kan säga annat än att Krister Petersson hade toppbetyg: VG på introduktionskursen, VG på den ekonomiska kursen, VG i rättshistoria och rättssociologi och så i stort sett hela vägen till och med examensarbetet som även det var en fullpoängare. Ingen av lärarna minns honom i dag utom professor Jan Rosén som handledde honom i hans examensarbete.

- Jag minns honom vagt.

Hans examensarbete handlade om fotografilagen.

Jan Rosén minns att Petersson var intresserad av immaterialrätt, det vill säga upphovsrättslagen och kopplingarna till media, IT och så vidare, kort sagt: Vem äger en idé? De juristerna återfinns bland affärsjuristfirmorna, patentbyråerna, intresseorganisationerna inom kultur och media. Krister Petersson måste i stället ha trivts vid Stockholms tingsrätt: efter tiden som notarie gick han aspirantutbildningen och efter den blev han assistentåklagare och det är som assistentåklagare hans namn första gången nämns i pressen: ett checkbedrägeri i miljonklassen.

Bara en månad senare, i augusti 1994, dök han upp vid Kerstin Skarps sida i Svea hovrätt, i målet mot John Ausonius, den så kallade Lasermannen, andra varvet. Hon hade ersatt K.G. Svensson som gått i pension, hade ansvaret för den del som handlade om mordet och de många mordförsöken; han assisterade henne, hade huvudansvaret för den del som handlade om revolvern som genom guds försyn dragits upp från Gamla Lidingöbron av en fritidsfiskare och som använts vid fem av attentaten. Hon hade honom på sin önskelista bland åklagarna. Man hade börjat lägga märke till trettiotvåringen.

Han kom att ta allt större plats under en av de mest spektakulära rättegångarna i landet, skötte flera förhör i rättssalen och gjorde det med den äran, dyker upp på ett svartvitt fotografi i Svenska Dagbladet under en vallning Ausonius begärt, ser rätt ointresserad ut av Ausonius show: blond lugg, glasögon, klädd i rock och halsduk, vitskjorta och slips: en ung man i mängden. Han höll i slutpläderingen, menade att bara livstid kunde komma ifråga för Ausonius.

- Ausonius brottslighet är unik i svensk kriminalhistoria, sa han. Att endast en person avled är inget vi ska tacka Ausonius för. Hans uppsåt har alldeles tydligt varit att döda.

Motivet, sa Petersson, var Ausonius avoga inställning till invandrare som individer, inte bara till flyktingpolitiken.

Åklagarna fick som de ville.

Avog är för övrigt ett intressant ord: betyder detsamma som fientlig eller antagonistisk eller onådig, låter dock något mildare, lite gammaldags. Ett ord som diplomater kan använda.

Kerstin Koorti, den åttonde i raden av åtta advokater som försvarade John Ausonius, minns Krister Petersson från rättegången av ett alldeles särskilt skäl. Hon blev överfallen av sin klient.

Den första rättegångsdagen i de återupptagna förhandlingarna i Svea hovrätt, innan de ens hann börja för dagen, slog han först henne i huvudet med sin Walkmanbandspelare och sedan i nacken med stiftet från en penna som han hade lindat mellan två fingrar. Hon hade inte sagt något. Han hade inte sagt något. Hon började blöda. Häktesvakterna kastade sig över Ausonius, fick ner honom på golvet, men den som sprang fram till Kerstin Koorti var Krister Petersson. Han såg hur det var fatt och försvann sedan ut genom dörrarna, kom springande in igen med fuktiga handdukar som han baddade henne i nacken med.

- Han var jättegullig, säger Kerstin Koorti. Jättesnäll.

Rådmännen, säger hon och skrattar, domare och bisittare hade backat bakåt.

Med spänning och stort intresse inväntar hon hans besked i Palmeutredningen. Hon hoppas på Krister Petersson.

- En duktig och bra åklagare, summerar hon sina erfarenheter av honom för övrigt i rättssalen. Objektiv. Inget tjafs. Han kör enligt regelboken.

Samma omdöme ger Peter Althin som mötte Krister Petersson i rättssalen som försvarare av Mijailo Mijailovic, Anna Lindhs mördare. Han har ett tillägg, något avvikande. Krister Petersson tvingade honom aldrig riktigt på tårna.

- En seriös, väl inläst åklagare, lugn och sansad utan särskilt mycket prestige. Jag känner stor respekt för honom. Ändå skulle jag kanske inte räkna honom till en av mina stora motståndare i rättssalen, till en av de där riktigt stora åklagarna. Man vill ju ha det största motståndet. Då får man riktigt skärpa sig.

Han har svårt att sätta ord på vad han menar.

Han säger:

- Han tillhör inte dem som slåss med alla medel.

Peter Althin, som inte längre tar offentliga uppdrag, fyller åttio i år, säger att det handlar om sättet att agera i rättssalen, sättet att förhöra ... det är svårt att precisera mer än så. Kanske det handlar om det oförutsägbara. Till protokollet vill han föra att Krister Petersson alltid visat klienterna, det vill säga de åtalade, stor respekt. Alltid ett korrekt bemötande, vänligt och korrekt. Om Peterssons löfte i Palmesaken?

- Han förvånar mig.

Mellan Ausonius och Mijailovic, en period på nio år, hade Krister Petersson hand om målet med en korrump kriminalkommissarie; den så kallade Maskeradligans ledare som gripits för nya brott; en ekonomichef på SOS Barnbyar som förskingrat fem miljoner kronor; en svartmäklare som lurat tjugo personer på två miljoner kronor och flytt till Brasilien men hämtades hem och dömdes; en plåtslagare och en fastighetsägare som han menade måste stå till svars för att en fjortonårig pojke träffats i huvudet av en istapp och dött. Det var naturligtvis många fler fall. Merparten tycks han ha vunnit. Det hände att han fällde lakoniska kommentarer. "Man kan säga att det var dyra lärpengar", sa han om dem som köpt lägenheter svart och blivit blåsta. Han bestämde att Jörgen Almblad skulle betala 28 000 kronor i böter efter att ha kört rattfull, däremot fick han behålla körkortet. Almblad var överåklagare. Almblad hade alltså väckt åtalet mot Christer Pettersson (då Krister Petersson var notarie). Almblad klagade i en tidningsartikel på summan. "Jag har följt de bestämmelser som gäller", sa Petersson. "Har Almblad synpunkter på den saken blir det rättegång." Fem piketpoliser misstänktes för övergrepp i samband

med ett fotbollsderby, greps "under dramatiska omständigheter" som det stod i en tidningsartikel: de hämtades av civilklädd polis på sina arbetsplatser klockan sju på morgonen, när de nyss gått på sina pass, var och en för sig, utan förvarning. "Jag chockades svårt", sa deras chef Lars Salminen, tyckte att man "blåst upp det här". Krister Petersson tyckte inte att det var något att jämra sig över. De hade förhört en massa personer, vittnen. Nu ville de höra poliserna.

- Vi ville förhöra dem var för sig, utan möjlighet för dem att prata ihop sig.

Man kan bara gissa vad som sades i piketen.

Vid halv sex på onsdagskvällen den 10 september 2003 satt Agneta Blidberg och jobbade på sitt tjänsterum när telefonen på skrivbordet ringde. Hon hade mycket att göra, därför stängt av mobilen. Blidberg titulerades överåklagare, var chef för åklagarmyndigheten i Stockholm. Anna Lindh, utrikesministern, hade blivit knivhuggen inne på NK och opererades nu, med livshotande skador, på Karolinska sjukhuset. Ingen gärningsman gripen. Man bad henne att komma till polishuset. Riksåklagaren hade bett henne att gå in som åklagare. Hon behövde någon som assisterade henne och den första hon tänkte på var Krister Petersson. De hade haft ett par mål ihop och det hade alltid gått bra; han hade arbetat i Stockholm och var nu chefsåklagare i Norrort, hade samlat på sig en hel del erfarenhet och hon kände honom som praktisk, pragmatisk, en ytterst skicklig jurist. Hon visste att oavsett om Anna Lindh överlevde eller inte skulle det bli en svår balansakt. Om det blev ett mord, ännu ett mord på en svensk statsledare, skulle det bli mycket mer än så. Krister Petersson kom tillsammans med Agneta Blidberg till polishuset på Kungsholmen och redan denna första kväll, fortfarande utan att veta om utrikesministern skulle överleva eller inte, trots att det ännu inte fanns någon misstänkt, tog de över ansvaret för förundersökningen. Polisen hade ingenting emot det. Fjorton dagar senare greps Mijailo Mijailovic i en lägenhet i Tullinge. Han hade lämnat fler spår efter sig än Hans och Greta. Samarbetet mellan åklagare och polis hade, som sagt, gått lekande lätt.

Leif Jennekvist minns, nämner det med en gång, hur Krister Petersson ofta satt med utredarna inne på deras rum, lyssnade mest, när han sa något var det "våldigt klokt". Det finns ett fotografi i Aftonbladet från det där rummet: åklagaren i blå skjorta, uppknäppt i halsen, yngst i gänget, de tre poliserna i kavajer med högar av

papper framför sig. Christer Nilsson var en av de sistnämnda, kriminalkommissarie redan då, vill egentligen inte säga någonting så här sjutton år senare – uppenbarligen orolig för att Krister ska komma att klandras för något, oklart vad – vill bara säga:

Utomordentligt duktig. Otroligt bra.

- Skulle du kunna utveckla det?
- Bra omdöme. Duktig operativt. Kan processföringen.
- Kan du ge ett exempel på det där med omdömet?
- Mer vill jag inte säga.

Tack och adjö.

Leif Jennekvist minns inte något tillfälle där Krister Peterssons skicklighet visade sig; allt löpte så smidigt; konflikter tycks inte ha uppstått längs vägen.

Det Agneta Blidberg framför allt vill betona är Krister Peterssons handlag med juridiken, som ju är själva grunden, dansgolvet vilket man som åklagare har under fötterna. Behärskar man lagboken, vet vad som är vad, hur och när och var, också har läst alla rader i alla papper, behöver man inte höja rösten.

Hans Strindlund, också han kriminalkommissarie, minns en situation när Petersson hade läst alla rader. Det var under Peterssons tid som chefsåklagare i Norrort, Sollentuna, målet ett mindre, en stöld, en tes och Strindlund ville slå till omedelbart, gick upp och in till åklagaren. Åklagaren gjorde honom uppmärksam på fyra rader i anmälan. Dessa rader kullkastade kriminalkommissariens tes. Han hade missat en sida. Den låg antagligen kvar i kopian.

- Jag gav mig direkt.
- Vad sa han?
- Han markerade sin irritation, sitt ogillande. Och han hade vunnit på knockout. Nära kom Strindlund aldrig Petersson, inte som man kan med andra åklagare. Han var inte med på några gemensamma resor, han syntes inte på gymmet, han undslapp sig ingenting om sitt liv utanför kammaren. Han snusade. Han var – och är – gift med en polis. Det är ovanligt, mycket ovanligt, så ovanligt att flera som ombeds att berätta om Krister Petersson ... åklagare, advokater, poliser ... säger: Han är visst gift med en polis. Är han inte gift med en polis? Jag tror att han är gift med en polis.
- Storbonden brukar inte liera sig med drängarna, som Hans Strindlund säger.

2006 började han engagera sig för moderaterna på Lidingö där han bodde i ett radhus med sin hustru, valdes in i kommunfullmäktige, satt i utbildningsnämnden och sa inte mer än nödvändigt och när han sa något var det, precis som på jobbet, noga avvägt. Han var präglad av sin juristutbildning, säger en av hans gamla partivänner. Omdömesgill. Saklig. Kontrollerad. Engagemanget för just moderaterna verkar ingen veta någonting om, i alla fall inte hans lokala partivänner, antagligen – säger någon – var det som för så många andra mer en omtanke om den lokala miljön än om partipolitiken i stort. Krister Petersson ville ta ansvar också som medborgare. Slutade han inte i förtid? säger någon. Han slutade i förtid.

Han ringde till kommunstyrelsens ordförande, en partivän, och berättade att han måste sluta. Det bör ha varit någon gång vintern 2009-2010. Han måste sluta med omedelbar verkan, flytta med sin hustru från Lidingö med omedelbar verkan. Han var utsatt för hot. Han berättade lite mer, omständigheterna. Det var sista gången de pratades vid. Fortfarande har både han och hans hustru skyddade personuppgifter, vilket betyder att de inte finns ens med sina namn i folkbokföringen, bor på okänd adress, lever som om de aldrig fötts i vårt land. Krister Petersson har aldrig nämnt saken i någon intervju.

Det hade naturligtvis med hans arbete på internationella åklagarkammaren att göra. Där arbetade han med stora narkotikautredningar, prostitutionsringar, bankrån, mord med förgreningar utomlands, utredningar där vittnen inte vågade vittna, med livrädda målsägare, hämndlystna mördare. Han reste till Afghanistan för att utreda fallet med de två dödade svenska soldaterna samt deras afghanska tolk. Han reste fyra år senare tillbaka till Afghanistan för att utreda mordet på journalisten Nils Horner. Han utredde attentatet i Strömsund mot imamen Obid Sobitkhony i februari 2012, lyckades få Ryssland att utlämna den misstänkte och senare dömde mördaren. Tomas Lindstrand, numera pensionerad chefsåklagare, var med och anställde Krister Petersson på Internationella åklagarkammaren och behövde aldrig ångra sig, tog gärna in honom när de då och då behövde förstärkning vid den särskilda åklagarkammare för säkerhetsmål som kom att bildas, det vill säga sådant som hade med misstänkta terroristbrott att göra, ytterst känsliga och komplicerade saker. – Han ifrågasatte rätt grejer, säger Tomas Lindstrand. Och han fattade snabbt. Han krånglade heller inte till det. Det är viktigt.

Det är som i konsten.

– Om alla vore som han vore det lätt att vara chef, säger Tomas Lindstrand.

Personligt?

Nej, de kom aldrig varandra nära. Fast inbiten djurgårdare, det är han. Väldigt mycket inbiten djurgårdare. Han och hans pappa brukade gå på matcherna. Det talade han gärna om. Det var en viktig grej för honom.

Krister Petersson själv har inte gått att nå. Han är upptagen med Palmeutredningen, syns bara på kontoret då och då, svarar inte på mejl, inte i telefon. Han ska lösa ett mord. Uppenbarligen har de börjat om från början, med mordplatsen, börjat där och därifrån tagit sig framåt. Mordbibeln har han nämnt i en intervju. Den kallas också Mordkatekesen, hette från början "Arbetsplan för spaning och utredning vid misstanke om grövre våldsbrott" och författades redan 1965 av de i sanning legendariska mordutredarna Hjalmar Friberg och Lars Kollander och sattes på snart sagt varje punkt åt sidan under Palmeutredningens första ett och ett halvt år. Där heter till exempel:

Åtgärderna i inledningsskedet kan bli avgörande för fallets uppklarande. Fel till följd av underlåtenhet eller misstag kan inte alltid rättas till i efterhand.

Det är möjligt att Krister Petersson och hans utredare har kunnat rätta till de fel och misstag som begicks där på mordnatten den 28 februari 1986. Det är mycket möjligt att det är den så kallade Skandiamannen de håller på att ringa in. Thomas Petersson har skrivit en bok om saken, "Den osannolika mördaren", och det är mycket möjligt att denna osannolika historia visar sig sannolik. Vi vet i alla fall att mannen var på mordplatsen.

Anders Sundelin

Svenska Dagbladet 22 maj 2020